

Irland på kollisionskurs med Vatikanet

ved Kaare Rübner Jørgensen

Som omtalt i enkelte danske aviser, bl.a. i Kristeligt Dagblad den 30. juli, har Vatikanet hjemkaldt sin nuntius (ambassadør) i Dublin til konsultationer. Årsagen til dette drastiske og usædvanlige skridt er de hårde beskyldninger, den irske Taoiseach (premierminister) Enda Kenny fra det borgerlige parti Fine Gael i en tale i The Dáil (parlamentet) den 19. havde rettet mod Vatikanet for at have modarbejdet opklaringsarbejdet af præsters seksuelle misbrug af børn og mindreårige.

Baggrunden herfor igen var offentliggørelsen af endnu en rapport om overgreb, denne gang om dem, der var begået i bispedømmet Cloyne i det sydøstlige Irland. Først Fern-rapporten (2005), så Ryan- og Murphy/ Dublin-rapporterne (henholdsvis maj og november 2009) og nu altså Cloyne-rapporten. Alle viser de det samme: omfattende misbrug af børn og unge, begået af præster og ordensfolk. Ifølge Irish Times 28. juli 2011 har de fire rapporter indtil nu kostet skatteyderne den nette sum af € 133,8 mill. (næsten 1 mia. danske kroner). Og man er ikke færdig endnu, for endnu mangler en undersøgelse af forholdene i ærkebispedømmet Armagh i Nordirland, hvor Irlands primas, kardinal Brady residerer. Dertil kommer tidligere afsløringer af, hvad der er foregået på de såkaldte Magdalena-hjem, hvor unge piger, som var blevet gravide i utide eller som blot var "vanskelige" eller "til overs", blev placeret. I alt skønnes mindst 150.000 børn og unge at have været udsat for voldtægt og fysisk tortur fra kirkefolks side gennem de sidste 100 år.

Man kan beklage det nok så mange gange og sige nok så mange gange undskyld, det ændrer intet ved, at der har været noget rav ruskende galt i kirken og i samfundets katolske kultur generelt. Og at det ikke kun er fortiden, vi taler om, men også nutiden, fremgår af den nye Cloyne-rapport. Derfor følte den irske premierminister det på tide at sige, hvad alle egentlig vidste, men som ingen hidtil havde turdet: at den egentlige skurk skal findes i Vatikanet. Her er nogle fyldige uddrag af hans tale, som kun i stærkt forkortet form er blevet bragt i danske aviser (Originalordlyden kan findes på det irske statsfjernsyn RTÉ's hjemmeside fra 20. juli).

"Afløringerne i Cloyne-rapporten har bragt regeringen, Irlands katolikker og Vatikanet i en situation uden fortillfælde. Det er rimeligt at sige, at efter Ryan- og Murphy-rapporterne er Irland måske ude af stand til at blive chokeret, når det drejer sig om misbrug af børn. Men Cloyne har vist sig at være i en klasse for sig.

For det er første gang i Irland, at en rapport om seksuel børnemisbrug afslører et forsøg fra Den hellige Stol på at forhindre en undersøgelse i en selvstændig, demokratisk republik for blot tre år siden, ikke tre årtier siden.

Og ved at gøre det, afslører Cloyne-rapporten det funktionssvigt, den manglende indre sammenhæng, den elitisme, den narcissisme, som dominerer kulturen i Vatikanet indtil den dag i dag.

Voldtægt og tortur af børn blev bagatelliseret eller "håndteret" for at opretholde institutionens forrang, dens magt, stilling og 'anseelse'. I stedet for at lytte til vidnesbyrd om ydmygelse og svigt med St. Benedikts 'hjertets øre', var Vatikanets reaktion at analysere og bedømme dem med en kirkejurists vridborende øjne. Denne kalkulerede indstilling, der lader alt visne hen, står i skærende kontrast til den radikalisme, ydmyghed og medfølelse, på hvilken den romerske kirke blev grundlagt ... (og som) er selve essensen af dens formål. Adfærden har været et eksempel på 'Roma locuta est, causa finita est' (Rom har talt, sagen af afsluttet). Undtaget i denne sag, hvor intet kunne være fjernere fra sandheden.

Ofrene

Cloyne-afløringerne er hjerteskrærende. Rapporten beskriver, hvordan mange ofre fortsatte med at leve i de småbyer og sogne, i hvilke de var vokset op, og i hvilke de var blevet misbrugt, mens deres misbrugere ofte stadig var i området og stadig blev set på med dyb respekt af deres familier og af menigheden. Misbrugerne fortsatte med at betjene familierne ved bryllupper og begravelser. I ét tilfælde foretog misbrugeren endog offerets egen vielse.

Hvor meget vi end ønsker det, er det kun lidt, jeg eller nogen anden i dette Hus kan sige for at trøste og opmuntre ofrene og deres pårørende. Men vi kan og skal anerkende det mod, som alle ofre har udvist ved at fortælle deres historier til Kommissionen.

Den pavelige nuntius

Dagen efter offentliggørelsen af rapporten, mødte The Tánaiste (vicestatsministeren) og ministeren for udenrigsanliggender og handel med den pavelige nuntius i Irland, ærkebiskop Giuseppe Leanza. Han gjorde to ting klart for ærkebiskoppen: Den store betydning, Den hellige Stols handlinger og holdning, har haft. Og Irlands fuldstændige afvisning deraf og forfærdelse derover.

Den pavelige nuntius påtog sig at præsentere Cloyne-rapporten for Vatikanet. Regeringen afventer et fyldestgørende svar fra Den hellige Stol.

Jeg tror, at det irske folk, heriblandt temmelig mange troende katolikker som jeg selv har været chokeret og forfærdet over de kirkelige myndigheders gentagne svigt, når det drejer sig om at leve op til, hvad der forlanges af dem. (Vi) ønsker og kræver bekræftelse fra Vatikanet, at det skal acceptere, gennemføre og forlange samarbejde fra alle kirkelige myndighedernes side med hensyn til forpligtelserne til at rapportere alle sager, hvori der er mistanke om misbrug, hvad enten de er nutidige eller historiske, til statens myndigheder i overensstemmelse med "The Children First National Guidance", som har status af lov.

Klerikalisme

Klerikalisme har gjort nogle af Irlands mest fremtrædende, mest privilegerede og magtfulde mænd enten uvillige eller ude af stand til at forholde sig til rædselsgerninger, der er beskrevet i rapporterne. Denne romerske klerikalisme må være ødelæggende for gode præsters kamp for at bevare deres menneskelighed, ja selv deres sunde fornuft, samtidig med at de arbejder så hårdt for at være formidlere af kirkens lys og godhed i deres sogne, menigheder og i det menneskelige hjerte.

Kirke og stat

Men til alt held for dem og for os. Dette er ikke Rom. Ej heller er det børnehjemsskolernes og Magdalenehjemmenes Irland, hvor en præstekjoles susen fik samvittighed og menneskelighed til at forsvinde og hvor en svingning med røgelseskarret styrede den irsk-katolske verden. Dette er republikken Irland 2011.

En republik med love, med rettigheder og ansvar, med god samfundsorden, hvor en særgruppes opfattelse af kriminalitet og arrogante håndhævdelse af en særegen "moralitet" ikke længere vil blive tolereret eller ignoreret.

Som en praktiserende katolik er det ikke let for mig at sige dette. Vokset op (katolsk) som mange af os her har gjort, lærte vi at være del af en pilgrimskirke. I dag bør denne kirke være en angrende kirke. En kirke, der virkelig dybt giver udtryk for anger over de rædselsgerninger, den har begået, skjult og benægtet.

Når jeg siger, at ved vor lovgivning, ved vor regerings handling at sætte børn i første række, kan de som er blevet misbrugt få en lille smule trøst i at vide, at de tilhører en nation, et demokrati, hvor menneskelighed, magt, rettigheder, ansvar altid skal være sikret og forordnet af hensyn til dem. Altid.

Hvor loven, deres lov som borgere i dette land, altid vil have forrang for kanoniske love, som hverken har nogen lovmæssig gyldighed eller plads i dette lands sager.

Stat/Samfund

Jeg er enig med ærkebiskop Martin (af Dublin), at kirken må offentliggøre enhver ny rapport (om misbrug) så hurtigt som muligt. Jeg noterer mig, at Kommissionen er yderst positiv over for det arbejde, der gøres i "The National Board for Safeguarding Children", som kirken har oprettet for at holde øje med bispedømmernes og de religiøse ordeners håndtering af sådanne sager.

Det er til nogen trøst for folk i Cloyne, at Kommissionen er tilfreds med de bestræbelser, som bispeddømmet har gjort siden 2008 med hensyn til træning og sikkerhedsgodkendelse af personale. Ikke desto mindre viser biskop Magee's og Monsignor O'Callaghan's handlinger, hvor skrøbelige selv gode standarder og forholdsregler kan være, når der er folk, som af svaghed eller ved bevidst negligering undlader at give vore børns beskyttelse den rette prioritering.

Men som Vatikanet må få sit hus bragt i orden, således må også denne stat. Alt for længe har Irland forsømt sine børn.

Konklusion

Kardinal Josef Ratzinger har sagt: "Standarder for handlemåde, der er passende i et civilt samfund eller for hvordan et demokrati arbejder, kan ganske enkelt ikke anvendes inden for kirken."

Mens Den hellige Stol forbereder et fyldestgørende svar på Cloyne-rapporten, vil jeg som statsminister gøre det absolut klart, at når det drejer sig om beskyttelsen af børn i denne stat, kan standarder for handlemåde, som kirken bedømmer som passende for sig selv, ganske enkelt ikke og vil ikke blive anvendt i dette land. Det er børnene først."

Så vidt den irske statsminister. Vor egen biskop talte sidste år også om "noget af det, som er gået galt," berøede på en fortidig kultur i Kirken, (som vi måtte) "gøre op med – ikke kun i teorien og i ord, men i praktisk handling" (Brev til Danmarks katolikker 6. juni 2010). Hvad han i den forbindelse tænkte på, ville han dog ikke fortælle os, så hans ord kunne virke lidt hule. Men nu har altså den irske statsminister sat navn på den "fortidige" kultur, som i øvrigt slet ikke er så fortidig endda, for Cloyne-rapporten har som nævnt afsløret, at den levede i bedste velgående så sent som i 2009. Det er den klerikale kultur, Den hellige Stol har skabt og stadig med al magt har søgt at opretholde.

Den tyske forbundskansler Angela Merkel var også ude med en kritik af pave Benedikt og Vatikanet i foråret 2010. Men protestant som hun er, kunne de konservative katolikker i hendes parti let sætte hende på plads. Nu kommer kritikken fra en troende og praktiserende katolik, der tilmed er den politiske leder i Vesteuropas mest katolske land. Så den er ikke sådan lige at feje af bordet.

Det der placerer Cloyne-rapporten i en klasse for sig, er blandt andet, at rapporten kunne offentliggøre et konfidentielt brev, sendt af Vatikanets nuntius,

ærkebiskop Luciano Storero på vegne af præfekten for Kongregationen for Præsteskabet, kardinal Castrillón Hoyos til de irske biskopper den 31. januar 1997. Heri hed det:

"Kongregationen for Præsteskabet ønsker, at dokumentet 'Child Sexual Abuse: Framework for a Church Response', offentliggjort af de irske biskoppers rådgivende komité, tilpasses kanoniske normer. Teksten indeholder nemlig 'procedurer og dispositioner, som forekommer i modstrid med de kanoniske retningslinier, og som, hvis de føres ud i livet, kunne ugyldiggøre beslutninger, truffet af biskopperne for at stoppe disse problemer. Hvis sådanne procedurer følges af biskopperne, og sagerne senere appelleres til Den hellige Stol, kunne resultatet blive pinligt og skadeligt for de samme biskoppers myndighed. Det er i særlig grad situationen med obligatorisk indberetning (til civile myndigheder), der giver

anledning til alvorlige indvendinger af både moralsk og kanonisk karakter.’ Derfor kan de udsendte retningslinier ikke betragtes ’som et officielt dokument fra den irske bispekonference, men kun som et studiepapir.’”

Brevet viser, at der i 1997 var kredse i Vatikanet, som opfordrede irske biskopper til at fravige de retningslinier, de havde vedtaget om indberetningspligt, så sagerne kunne politimæssigt efterforskes. Desuden blev det pointeret, at biskopperne skulle følge kanonisk ret, ikke de love, der var gældende i landet. Det var der flere biskopper, heriblandt bp. Magee af Cloyne, der gjorde. Den irske premierminister har nu en gang for alle og utvetydigt fortalt dem, at det ikke kan tolereres og accepteres. Der er kun én lov i Irland, og den skal alle følge, også katolske biskopper og præster.

I Irish Times den 28. juli har avisens religiøse redaktør Patsy McGarry

samlet nogle få åbenlyse eksempler på, hvad han kalder kirkelige forsømmelser og løgne:

- I 1999, da de irske biskopper var på ad limina-besøg i Rom, fik de i Vatikanet at vide, at de “var biskopper først, ikke politimænd”, når det drejede sig om at indberette præsters seksuelle misbrug af børn og unge.
- I bispedømmet Ferns blev sagsmapper om yderligere fem præster, som skulle have været overdraget undersøgelseskommissionen, holdt tilbage, indtil de ved et tilfælde blev opdaget i sommeren 2005. ”En beklagelig fejl fra bispedømmets side,” udtalte den daværende paveligt udnævnte administrator af bispedømmet, hjælpebiskop i Dublin Eamonn Walsh. Fire år senere nægtede Rom at anerkende hans tilbagetrædelse.
- I september 2006 nægtede Rom at anerkende de breve, den havde modtaget fra Murphykommissionen. I stedet beklagede det sig over, at kommissionen ikke havde brugt de rette kanaler. Derfor skrev kommissionen til den daværende nuntius i Irland, ærkebiskop Giuseppe Lazzarotto, og krævede udleveret ”alle dokumenter i hans besiddelse, som var relevante for kommissionens arbejde”. Kommissionen fik aldrig svar på denne henvendelse.
- I januar 2008 gik den tidligere ærkebiskop af Dublin, kardinal Desmond Connell til Højesteret for at undgå, at hans efterfølger ærkebiskop Martin skulle overdrage dokumenter om seksuelt misbrug af børn i ærkebispedømmet til Murphykommissionen. Senere trak han dog søgsmålet tilbage.
- I 2008 løj biskop John Magee af Cloyne og hans generalvikar Mgr. Denis O’Callaghan til den kirkelige organisation, der skulle varetage børns beskyttelse, om seksuelle overgreb i bispedømmet.

- I begyndelsen af 2009 skrev Ryan-kommissionen til den nuværende nuntius, ærkebiskop Leanza og sendte ham dens foreløbige rapport til udtalelse. Han svarede ikke.
- Nuntiatoret i Dublin har formidlet sandfærdige beretninger om misbrug af børn til Rom. Ærkebiskop Leanza var personlig involveret i de samtaler, der førte til biskop Magee's afgang i februar 2009. Derfor bad Murphy-kommissionen ham om at "overdrage enhver information, han sad inde med i de sagsforhold, som var under efterforskning." Han svarede, at han "var ude af stand til at hjælpe i denne sag".
- Den 15. maj 2009, blot fem dage før offentliggørelsen af Ryan-rapporten, meddelte "De kristne brødre" erstatningskommissionen, at deres kongregation "totalt afviste alle beskyldninger om systematisk misbrug ... eller at drengene i deres varetægt havde fået utilstrækkeligt med mad og tøj ... og at den på det kraftigste afviste alle anklager om seksuelt misbrug." Ryan-rapporten fortalte det stik modsatte.

Man kunne supplerende medtage kardinal Ottaviani's brev til alverdens biskopper den 16. marts 1962, hvori han beordrede dem ordne sager om præsters overgreb internt i dybeste fortrolighed – en ordre, som kardinal Ratzinger i maj 2001 gjorde opmærksom på, stadig var gældende.

Når de irske biskopper undlod at rapportere misbrugende præster til de civile myndigheder, fulgte de altså blot de retningslinier, Vatikanet havde udstukket. Herom tror jeg ikke, der længere kan være tvivl.

Reaktionerne i Irland.

Det undrer ikke, at pavetro og konservative katolikker i Irland og andre steder har taget afstand fra statsminister Kenny's beskyldninger. En præst har endog i sit menighedsblad sammenlignet ham med Hitler! Men generelt har den irske befolkning bakket deres statsminister op. Nogle af de politiske ledere er endog gået længere i deres kritik af Den hellige Stol. At den pavelige nuntius burde udvises er et krav. Et andet, at Irland skulle afbryde de diplomatiske forbindelser til Den hellige Stol. Et tredje, at Vatikanet helt eller delvist skulle dække de udgifter, den irske stat havde haft i forbindelse med undersøgelseskommissionerne, hvilke som nævnt beløber sig til næsten 1 mia. danske kroner. Og et fjerde, at alle irske biskopper udpeget før indsættelsen af Diarmuid Martin som ærkebiskop af Dublin den 26. april 2004 burde trække sig. Konsekvensen af det sidste krav vil være, at 26 af Irlands 31 biskopper skal udskiftes! Det siger lidt om, hvor stor mistilliden er til dem i den irske befolkning.

Vatikanets reaktion

Vatikanets reaktion på Ryan- og Murphyrapporterne var at foranstalte en såkaldt apostolisk visitation af kirken i Irland, foretaget i efteråret 2010 og i løbet af vinteren af kardinal-ærkebiskop O'Malley fra Boston, kardinal-ærkebiskop eremitus Murphy-O'Connor fra Westminster, ærkebiskop Collins fra Toronto og ærkebiskop Dolan fra New York. Deres rapporter ligger nu på pavens bord og må formodes at indgå i det materiale, der skal danne baggrund for Vatikanets svar på Cloyne-rapporten og statsminister Kenny's tale.

Bortset fra at pavens talsmand, p. Federico Lombardi, var ude med en, hvad han kaldte personlig, kommentar umiddelbart efter statsminister Kenny's tale, har Vatikanet forholdt sig tavs om den nye Cloyne-rapport. Det forstår man egentlig godt, for det kræver tid både

til at studere den omfattende rapport og drøfte dens indhold samt ikke mindst at udarbejde et fyldestgørende svar. Man må formode, at flere kongregationer og afdelinger i Vatikanet er involveret heri: Statssekretariatet, Trosælærekongregationen, Kongregationen for Præsteskabet og Kongregationen for Ordenslivet. At de alle skulle have forstået situationens alvor og være enige i, hvad et svar skal indeholde, er nok for meget at forvente. Men enige må de blive! Endelig skal svaret også godkendes af pave Benedikt, inden det sendes af sted. Det forventes at foreligge inden udgangen af august.

Hvad svaret kommer til at indeholde, vil jeg ikke kaste mig ud i spekulationer om. Blot vil jeg sige, at jeg har svært ved at forestille mig, at Vatikanet vil erkende en medskyld eller et medansvar for "ulykkerne" i Irland. Gør man det, kan konsekvenserne blive ganske uoverskuelige. I øjeblikket er to erstatningsretssager på vej gennem retssystemet i USA og en i Belgien, men deres antal vil i givet fald blive mangedoblet. Så de kan nemt føre til, at Vatikanet går fallit. Omvendt har jeg også svært ved at se, at Vatikanet kan feje kritikken af bordet, for konsekvenserne heraf vil blive mindst lige så uoverskuelige. I hvert fald er det ikke nok at udtrykke en medfølelse med ofrene, at sige endnu engang undskyld og at love, at man vil gøre alt, hvad man kan, for at undgå, at præster misbruger børn og unge i fremtiden. Den slags erklæringer har for længst overskredet sidste salgsdag!

Men noget må Vatikanet svare og nogle beslutninger må det tage om de kirkelige forhold i Irland. For det er hele kirkens fremtid, der står på spil. I Irland som i resten af verden. Jeg håber, at Benedikt har forstået det.